

नझूल जमीन वगळता, विशिष्ट प्रयोजनासाठी मंजूर केलेल्या शासकीय जमिनीचा वापर त्या प्रयोजनाएवेजी अन्य प्रयोजनासाठी करण्यास परवानगी देताना आकारावयाच्या अधिमूल्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: जमीन-०१/२०१३/प्र.क्र.२६/ज-१

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक: १५ एप्रिल, २०१७

वाचा :-

- महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ व महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीची विल्हेवाट करणे) नियम, १९७१

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीची विल्हेवाट करणे) नियम, १९७१ मधील तरतूदी अन्वये शासकीय जमिनी विहित अटी व शर्तीच्या अधीन राहून कब्जेहक्काने अथवा भाडेपट्ट्याने निवासी, वाणिज्यिक, औद्योगिक व अन्य प्रयोजनासाठी वेळोवेळी विविध व्यक्ती किंवा संस्था यांना प्रदान करण्यात आल्या/येत आहेत. राज्यात मुंबई शहर व मुंबई उपनगर जिल्हा यांसह अन्य जिल्ह्यांमध्ये सदर संहिता अस्तित्वात येण्यापूर्वी देखील अनेक शासकीय जमिनी भाडेपट्ट्याने निवासी, वाणिज्यिक, औद्योगिक इत्यादी प्रयोजनांसाठी प्रदान करण्यात आलेल्या आहेत.

शासनाने प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनीच्या वापरात बदल करण्यास, राज्य शासनाची पूर्व संमती आवश्यक असल्याबाबत, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ मध्ये कलम ३७अ अन्वये विवक्षित तरतूद करण्यात आलेली आहे.

औद्योगिक प्रयोजनासाठी प्रदान करण्यात आलेल्या शासकीय जमिनी, संबंधित घटकाने औद्योगिक प्रयोजनासाठी वापरात आणल्यानंतर, कालौद्यात अशा जमिनी अनेक ठिकाणी शहरी भागात समाविष्ट झालेल्या आहेत आणि त्या ठिकाणी आता औद्योगिक वापर करणे शहरीकरणामुळे शक्य होत नाही किंवा काही ठिकाणी विकास आराखड्याप्रमाणे जमिनींचा औद्योगिक कारणास्तव वापर करण्यावर प्रतिबंध लादण्यात आलेले आहेत, किंवा अशा जमिनीवर दर्शविलेल्या विकास आराखड्यातील वापराच्या विभागात बदल झालेला आहे, अशा ठिकाणी असलेल्या जमिनींच्या वापरात विकास आराखड्यातील वापराशी सुसंगत बदल करण्यासाठी मान्यता देण्याबाबत शासनाकडे अनेकदा विचारणा करण्यात येते. तथापि, प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनीच्या वापराच्या

प्रयोजनातील बदलास अधिमूल्य अथवा शुल्क आकारुन परवानगी देणे याविषयीचे कोणतेही विवक्षित धोरण नसल्यामुळे अशा प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनींच्या वापरात बदल करण्यानुषंगिक प्राप्त प्रस्तावास मान्यता देणे अडचणीचे ठरते. या पार्श्वभूमीवर, अशा जमिनी विकास प्रक्रियेत सामावून घेण्याच्या दृष्टिने याबाबतचे धोरण निश्चित करणे गरजेचे झाले आहे. यास्तव औद्योगिक प्रयोजनासाठी ज्या शासकीय जमिनी पूर्ण बाजारमूल्य आकारुन किंवा सवलतीच्या दराने प्रदान करण्यात आलेल्या आहेत, अशा जमिनीच्या औद्योगिक वापराएवजी निवासी अथवा वाणिज्यिक वापर याप्रमाणे वापरात बदल करण्यासाठी अधिमूल्य आकारुन परवानगी देण्याबाबतचे धोरण निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनींची विल्हेवाट करणे) नियम, १९७१ मधील तरतूदीन्वये किंवा तत्पूर्वी विविध औद्योगिक घटकांना ज्या शासकीय जमिनी (नझूल जमिनी व्यतिरिक्त) पूर्णपणे बाजारमूल्य वसूल करून किंवा सवलतीच्या दराने औद्योगिक प्रयोजनासाठी कब्जेहक्काने अथवा भाडेपड्याने प्रदान करण्यात आलेल्या आहेत, त्या शासकीय जमिनी (नझूल जमिनी व्यतिरिक्त) यांच्या वापरात बदल करण्यास उक्त नमूद संहितेच्या कलम ३७अ अन्वये मान्यता देण्यासंदर्भात शासन या शासन निर्णयान्वये पुढीलप्रमाणे दिशा निर्देश निर्गमित करीत आहे :-

(१) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनाएवजी संबंधित शासकीय जमीन निवासी किंवा वाणिज्यिक प्रयोजनासाठी वापरास अनुमती देण्याच्या प्रकरणी प्रथमतः संबंधित औद्योगिक घटकाकडील जमिनीबाबत खालील तीन बाबींची पूर्तता होत आहे किंवा कसे याची खात्री करणे आवश्यक राहील :-

अ) प्रादेशिक नियोजनानुसार किंवा विकास आराखड्यानुसार, किंवा विकास नियंत्रण नियमावलीनुसार किंवा अन्य वैधानिक/प्रशासकीय तरतूदीनुसार संबंधित जमिनीवर औद्योगिक प्रयोजनाचा वापर अनुज्ञेय नसावा, आणि,

ब) संबंधित जमीन कोणत्याही सार्वजनिक प्रयोजनासाठी आवश्यक नाही, याची प्रारूप किंवा अंतिम विकास आराखडा, प्रारूप/अंतिम नगररचना योजना, प्रारूप/अंतिम प्रादेशिक योजना यामधील आरक्षणावरून, तसेच जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे केंद्र शासन/राज्य शासन यांच्या विविध मंत्रालय/विभाग किंवा त्यांच्या अधिनस्त निमशासकीय संस्थांकडून प्राप्त मागण्यावरून खात्री होत असावी, आणि,

क) सदरहू जमिनीच्या बाबतीत कोणताही शर्तभंग झालेला नसावा.

(२) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी प्रदान करण्यात आलेल्या शासकीय जमिनीच्या वापरात बदल करण्यास परवानगी देण्यापूर्वी, अशा जमिनीचा मूळ प्रयोजनासाठी वापर सुरु झाला असणे व जमीन प्रदान केल्यापासून किमान १० वर्षांचा कालावधी पूर्ण झालेला असणे अनिवार्य राहील. त्याचप्रमाणे, अशा जमिनीचा प्रस्तावित वापर नगर रचना च्या दृष्टिने अनुज्ञेय असल्याची खात्री करणे आवश्यक असेल.

- (३) (i) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनार्थ प्रदान करण्यात आलेल्या शासकीय जमिनीच्या वापरात बदल करण्यासंबंधी प्रस्तावांचा विचार करतांना, संबंधित शासकीय जमीन अंतिम किंवा प्रारूप विकास आराखड्यात / प्रादेशिक योजनेत/ नगर रचना योजनेत सार्वजनिक प्रयोजनासाठी आरक्षित केलेली आहे किंवा कसे याची आणि सदरहू जमीन केंद्र अथवा राज्य शासनाच्या विविध मंत्रालय / विभाग किंवा त्यांच्या अधिनस्त निमशासकीय संस्थांना आवश्यक असल्यासंबंधी मागणी जिल्हाधिकारी कार्यालयात प्राप्त झालेली आहे किंवा कसे या बाबींची खातरजमा जिल्हाधिकारी यांनी करणे आवश्यक राहील. अशा खात्रीनंतर संबंधित शासकीय जमीन सार्वजनिक प्रयोजनार्थ आवश्यक असल्याचे निष्पत्र होत असल्यास, त्या प्रकरणी वापरात बदल करण्यास परवानगी न देता अशी शासकीय जमीन शासनाकडे परत घेण्याच्या दृष्टीने नियमानुसार कार्यवाही जिल्हाधिकारी यांच्या स्तरावरून प्रस्तावित करण्यात यावी.
- (ii) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी पूर्ण बाजारमूल्य वसूल करून कब्जेहककाने / सवलतीच्या दराने कब्जेहककाने / भाडेपट्ट्याने प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनींच्या (नझूल जमिनी वगळून) बाबतीत, जर संबंधित औद्योगिक घटकाने विनापरवानगी/ अनधिकृतपणे वापरात बदल केलेला असेल, मात्र, या शासन निर्णयाच्या **अ.क्र.(१)** आणि **अ.क्र.(२)** मधील बाबींची पूर्तता संबंधीत औद्योगिक घटकांकडून होत नसेल, तर अशा औद्योगिक घटकांकडील संबंधीत शासकीय जमीन महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनींची विल्हेवाट करणे) नियम, १९७१ मधील तरतूदीन्वये शर्तभंगाची कार्यवाही करून शासनाकडे परत घेण्याच्या दृष्टीने नियमानुसार आवश्यक ती कार्यवाही जिल्हाधिकारी यांनी त्यांच्या स्तरावरून करावी.
- (४) (i) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी ज्या शासकीय जमिनी शासनाने **पूर्ण बाजारमूल्य वसूल करून कब्जेहककाने** प्रदान केल्या आहेत, त्या जमिनींच्या वापरात निवासी/वाणिज्यिक प्रयोजनाकरीता बदलास परवानगी देण्यासाठी मागणी प्राप्त झाल्यास, अशा प्रकरणी वरील अनुक्रमांक (१) मधील (अ), (ब) व (क) आणि अनु.क्र.(२) या चारही बाबींची पूर्तता होत असल्यास, अशा जमिनीच्या वापरात, निवासी/वाणिज्यिक प्रयोजनाकरीता बदल करण्यास परवानगी देताना, त्या प्रयोजनासाठी अशा जमिनीच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार जी किंमत होईल त्या किंमतीच्या **५०%** इतकी रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारण्यात येऊन वसूल करण्यात यावी.
- (ii) ज्या प्रकरणी औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी **पूर्ण बाजारमूल्य वसूल करून कब्जेहककाने** प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनीच्या वापरात औद्योगिक घटकाने विनापरवानगी वापरात बदल केला असल्यास, मात्र अन्य शर्तभंग नसतील, तर वरील अनुक्रमांक (१) मधील (अ) व (ब) आणि अ.क्र.(२) येथील बाबींची पूर्तता होत असल्यास, अशा जमिनींच्या त्या प्रयोजनाच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमतीच्या **७५%** रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारून आणि वसूल करून अशा अनधिकृत वापरातील बदलास कार्योत्तर मान्यता देता येईल. तसेच अशा जमिनींबाबत अनधिकृत वापरातील बदलासह अन्य

स्वरुपाचेही शर्तभंग असल्यास, वरीलप्रमाणे जमिनीच्या त्या प्रयोजनाच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमतीच्या ७५% रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारून आणि वसूल करून अशा अनधिकृत वापरातील बदलास कार्योत्तर मान्यता देण्याविषयी निर्णय घेतांना, अन्य शर्तभंगांसंबंधी प्रचलित धोरणप्रमाणे विहित दंडात्मक रक्कम/अधिमूल्य आकारून व वसूल करून असे शर्तभंग नियमित करण्याबाबत ही निर्णय घेणे आवश्यक राहील.

(५) (i) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी ज्या शासकीय जमिनी शासनाने सवलतीच्या दराने कब्जेहक्काने प्रदान केल्या आहेत, त्या जमिनींच्या वापरात बदलास परवानगी देण्यासाठी मागणी प्राप्त झाल्यास, अशा प्रकरणी वरील अनुक्रमांक (१) मधील (अ), (ब) व (क) आणि अनु.क्र.(२) या चारही बाबींची पूर्तता होत असल्यास, अशा जमिनीच्या वापरात, निवासी/वाणिज्यिक प्रयोजनाकरीता बदल करण्यास परवानगी देताना, त्या प्रयोजनासाठी संबंधित जमिनीच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमती एवढे “अधिमूल्य” वसूल करण्यात यावे.

(ii) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी ज्या शासकीय जमिनी शासनाने सवलतीच्या दराने कब्जेहक्काने प्रदान केल्या आहेत, त्या औद्योगिक घटकाने विनापरवानगी वापरात निवासी/वाणिज्यिक प्रयोजनाकरीता बदल केला असेल, मात्र अन्य शर्तभंग नसतील, तर वरील अनुक्रमांक (१) मधील (अ) व (ब) आणि अ.क्र.(२) येथील बाबींची पूर्तता होत असल्यास, अशा जमिनींच्या त्या प्रयोजनाच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमतीच्या १२५% रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारून आणि वसूल करून अशा अनधिकृत वापरातील बदलास कार्योत्तर मान्यता देता येईल. तसेच अशा जमिनींबाबत अनधिकृत वापरातील बदलासह अन्य स्वरुपाचेही शर्तभंग असल्यास, वरीलप्रमाणे जमिनीच्या त्या प्रयोजनाच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमतीच्या १२५% रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारून आणि वसूल करून, अशा अनधिकृत वापरातील बदलास कार्योत्तर मान्यता देण्याविषयी निर्णय घेतांना, अन्य शर्तभंगांसंबंधी प्रचलित धोरणप्रमाणे विहित दंडात्मक रक्कम/अधिमूल्य आकारून व वसूल करून असे शर्तभंग नियमित करण्याबाबत ही निर्णय घेणे आवश्यक राहील.

(६) (i) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी भाडेपट्ट्याने प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनींच्या बाबतीत वरील अनुक्रमांक (१) मधील (अ), (ब) व (क) आणि अनु.क्र. (२) या चारही बाबींची पूर्तता होत असल्यास, अशा जमिनीच्या वापरात निवासी/वाणिज्यिक प्रयोजनाकरीता बदल करण्यास परवानगी देताना, जमिनीच्या त्या प्रयोजनासाठी प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार जी किंमत होईल त्या किंमतीच्या ५०% इतकी रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारण्यात येऊन वसूल करण्यात यावी. तसेच बदललेल्या प्रयोजनासाठी असलेल्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार अशा जमिनीच्या होणाऱ्या किंमतीवर PLR दराने भूईभाडे आकारण्यात यावे.

(ii) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनासाठी, भाडेपट्ट्याने प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनीच्या बाबतीत संबंधित औद्योगिक घटकाने विनापरवानगी वापरात निवासी/वाणिज्यिक प्रयोजनाकरीता बदल केला असेल, मात्र अन्य शर्तभंग नसतील, तर वरील अनुक्रमांक (१) मधील (अ) व (ब)) आणि अनु.क्र.(२) येथील अटीची पूर्तता होत असल्यास, अशा जमिनीच्या त्या प्रयोजनाच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमतीच्या ७५% रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारून आणि वसूल करून, तसेच वरीलप्रमाणे होणाऱ्या वार्षिक भूईभाऊच्याच्या दुप्पट दराने भूईभाडे आकारून अशा अनधिकृत वापरातील बदलास कार्योत्तर मान्यता देता येईल. तसेच अशा जमिनींबाबत अनधिकृत वापरातील बदलासह अन्य स्वरूपाचेही शर्तभंग असल्यास, वरीलप्रमाणे जमिनीच्या त्या प्रयोजनाच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार होणाऱ्या किंमतीच्या ७५% रक्कम “अधिमूल्य” म्हणून आकारून व वसूल करून आणि वरीलप्रमाणे होणाऱ्या वार्षिक भूईभाऊच्याच्या दुप्पट दराने भूईभाडे आकारून अशा अनधिकृत वापरातील बदलास कार्योत्तर मान्यता देण्याविषयी निर्णय घेतांना, अन्य शर्तभंगांसंबंधी प्रचलित धोरणप्रमाणे विहित दंडात्मक रक्कम/अधिमूल्य आकारून व वसूल करून असे शर्तभंग नियमित करण्याबाबत ही निर्णय घेणे आवश्यक राहील.

(७) मूळ वापराएवजी अन्य वापरास किंवा वापराच्या बदलास परवानगी देताना संबंधित शासकीय जमीन प्रदानाच्या मूळ आदेशातील अटी व शर्ती कायम राहतील. तसेच, अशा जमिनी भोगवटादार वर्ग- २ अथवा भाडेपट्ट्याने प्रदान केल्या असतील तर त्याच धारणाधिकाराच्या राहतील.

(८) उक्त नमूद अनु. क्र.(१) मधील (ब) व (क) आणि अनु.क्र.(२) या तीनही बाबींची पूर्तता करण्याच्या औद्योगिक घटकाकडील शासकीय जमिनीच्या ठिकाणी औद्योगिक वापर अनुज्ञेय असल्यास, अशा जमिनी अन्य घटकाकडे औद्योगिक प्रयोजनाकरीता वापरण्यास हस्तांतरीत करण्याची शक्यता प्रथम जाहिरात प्रसिद्ध करून पडताळणे आवश्यक राहील. अशा वेळी संबंधित औद्योगिक घटकाकडून (i) जमिनीचा आणि (ii) जमिनी व्यतिरिक्त यंत्रसामुग्री व अन्य स्थावर मालमत्ता यांचा जिल्हाधिकारी यांच्या पूर्व परवानगीने स्वतंत्रपणे लिलाव करण्यात यावा. या लिलावा समयी संबंधित जमिनीच्या प्रचलित वार्षिक दर विवरणपत्रानुसार येणाऱ्या किंमती एवढी रक्कम किमान देकार रक्कम म्हणून निश्चित करून, या जमिनीचा मूळ औद्योगिक घटकाकडून प्रथमत: लिलाव करण्यात यावा व केवळ सदर जमिनीच्या लिलावापोटी येणाऱ्या रकमेतून शासनास देय असणारी ५०% अनर्जित रक्कम वसूल करण्यात यावी. मात्र, मूळ लिलावास प्रतिसाद न मिळाल्यास, तदनंतर आणखी एका वेळेस लिलावाचे आयोजन करणे आवश्यक राहील. याप्रमाणे, मूळ आणि तदनंतरचा एक लिलाव अशा एकूण दोन्ही लिलावांना प्रतिसाद न मिळाल्यास, अशा प्रकरणी कब्जेहककाने जमीन प्रदान केली असल्यास, त्या प्रकरणी वरील परि. ४ किंवा यथास्थिती परि. ५ प्रमाणे, आणि भाडेपट्ट्याने जमीन प्रदान केली असल्यास परि.६ प्रमाणे वापर बदला संदर्भात कार्यवाही करण्यात यावी.

(९) औद्योगिक घटकांना औद्योगिक प्रयोजनार्थ प्रदान केलेल्या जमिनीच्या वापरातील बदलापोटी जर प्रचलित विकास नियंत्रण नियमावलीतील तरतूदीनुसार ही शासनास काही अधिमूल्य

देय असेल किंवा अशी जमीन तत्कालीन नागरी जमीन कमाल धारणा अधिनियमांतर्गत कलम २० खालील सूट प्राप्त जमीन असेल आणि त्या कारणास्तव ही शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार काही अधिमूल्य अशा वापरातील बदलापोटी शासनाच्या नगर विकास विभागास देय असेल, तर अशा रक्कमां महसूल विभागास प्रस्तुत धोरणात्मक दिशा निर्देशांच्या अनुषंगाने देय रकमेतून समायोजित करण्यात याव्यात.

(१०) सदरहू शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या धोरणानुसार विशिष्ट प्रयोजनासाठी मंजूर केलेल्या शासकीय जमिनीचा (नझूल जमिनी वगळून) मंजूर प्रयोजनाएवजी अन्य प्रयोजनासाठी वापर करण्यास परवानगी देण्यासंबंधीच्या मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण क्षेत्रातील प्रस्तावांना शासनाची मान्यता घेणे आवश्यक राहील. तसेच मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण क्षेत्र वगळता उर्वरित क्षेत्रातील अशा प्रस्तावांना मान्यता देण्याचे अधिकार विभागीय आयुक्तांना राहील.

०२. सदर शासन निर्णयातील दिशा निर्देश व तरतुदी, ज्या औद्योगिक घटकांना शासनाकडून भूसंपादन अधिनियमान्वये जमीन संपादीत करून दिलेल्या आहेत, अशा औद्योगिक घटकांच्या जमिनीच्याबाबतीत लागू होणार नाहीत.

०३. सदर शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ क्र.१४/२०१७/व्यय-९, दि.१९.०१.२०१७ अन्वये सहमतीने तसेच राज्य मंत्रिमंडळाच्या दि.२३.०३.२०१७ रोजीच्या बैठकीतील मान्यतेस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१७०४१५१२२५१८८०१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मनु कुमार श्रीवास्तव)
प्रधान सचिव (महसूल, मुद्रांक शुल्क व नोंदणी)

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. मंत्री (महसूल), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. राज्यमंत्री (महसूल), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई.

- ६) अपर मुख्य सचिव, (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान सचिव (उद्योग), उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) प्रधान सचिव, (नवि-१), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सचिव (नवि-२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) सचिव (वने व भूसंपादन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.
- १२) महालेखापाल (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर
- १३) प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- १४) प्रधान सचिव (महसूल, मुद्रांक शुल्क व नोंदणी), यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे.
- १६) नोंदणी महानिरिक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १७) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
- १८) सर्व विभागीय आयुक्त.
- १९) सर्व जिल्हाधिकारी.
- २०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- २१) निवासी लेखाधिकारी, मुंबई.
- २२) सर्व सहसचिव / उपसचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २३) सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २४) सर्व "ज" समूह कार्यासने, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २५) निवड नस्ती (कार्यासन ज-१)

*****